

MOTIVAČNÝ LIST

Slovensko v súčasnosti prechádza dynamickým vývojom v oblasti presadzovania práva a spravodlivosti.

Po úkladnej vražde Jána Kuciaka vo februári 2018 sa začala odhalovať zločinecká a korupčná siet' siahajúca do vrcholných pozícii polície, prokuratúry, súdnictva a politiky.

Po úspešnom rozložení a odsúdení väčšiny „klasických“ zločineckých skupín, zmenila organizovaná kriminalita na Slovensku svoju formu aj štruktúru. Prišlo k ústupu od presadzovania záujmov organizovaného zločinu násilnou formou, a zvýšila sa jeho infiltrácia do polície, justície, štátnych orgánov a politiky.

Koniec-koncov paradigmatický rozdiel medzi organizovaným zločinom a inou formou kriminality je práve v tom, že organizovaný zločin sa snaží cez svoj vplyv a peniaze zabezpečiť svojim predstaviteľom beztrestnosť.

Táto skutočnosť je zároveň najväčšou hrozbou pre základný princíp právneho štátu – rovnosť pred zákonom.

V roku 2004 som, ako minister spravodlivosti Slovenskej republiky, inicioval vznik Úradu špeciálnej prokuratúry (ďalej aj „ÚŠP“) a Špeciálneho súdu. Klíčovým dôvodom pre vznik týchto inštitúcií bolo prelomenie osobných väzieb, ktoré mali vo svojich regiónoch vplyvné osoby, častokrát prepojené s organizovaným zločinom. Rovnako dôležitým cieľom bola snaha, aby v týchto inštitúciách pôsobili po odbornej a charakterovej stránke nespochybniťní (a nepodplatiteľní) sudcovia a prokurátori.

Úrad špeciálnej prokuratúry a Špeciálny súd dosiahli už v prvých rokoch svojho fungovania impozantné výsledky, a to najmä v trestnom stíhaní predstaviteľov „klasických“ zločineckých skupín.

Bolo preto zarážajúce, že jedným z prvých krovov po vymenovaní novej vlády v roku 2006, bola jej snaha zrušiť Špeciálny súd a Úrad špeciálnej prokuratúry. Keďže nebola podpora pre zrušenie zákonnej úpravy v Národnej rade Slovenskej republiky, tak sa skupina vtedajších vládnych poslancov obrátila s návrhom na zrušenie týchto inštitúcií na Ústavný súd.

Príbeh Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry však zostal inšpiratívnym aj po zrušujúcim náleze (v pomere hlasov 7:6) Ústavného súdu. Tieto inštitúcie totiž požívali takú dôveru verejnosti, že zásluhou verejného tlaku bola prijatá nová právna úprava, ktorá zabezpečila ich ďalšie fungovanie. Stalo sa tak napriek tomu, že po zrušujúcim náleze Ústavného súdu bolo takmer isté, že Špeciálny súd definitívne končí. Sudcovia a prokurátori týchto inštitúcií svoj boj vtedy – napriek takmer beznádejnej situácii – nevzdali, a nakoniec sa podarilo aktivistické rozhodnutie Ústavného súdu prekonáť novou zákonou úpravou. Tento príbeh je inšpiratívný práve z toho uhla pohľadu, že pokial' svoj boj za dobrú vec nevzdáme, aj keď okolnosti môžu byť dramatické a zdanivo beznádejné, nakoniec tento boj nikdy neprehráme.

V súčasných nových podmienkach bude potrebné pristúpiť k diskusii o zmene štruktúry Úradu špeciálnej prokuratúry. Na zváženie bude zaradenie prokurátorov ÚŠP, pôsobiacich na

oddelení extrémistickej kriminality, do odboru všeobecnej kriminality, aby sa tak dala vhodnejšie vyvažovať skladba agendy medzi jednotlivými prokurátormi. Obzvlášť v tejto dobe, kedy sa výrazne mení povaha korupčných prípadov, a pribúdajú komplexné a závažné prípady rozsiahlej a sofistikovanej korupcie, bude potrebné personálne posilniť agendu boja proti korupcii a organizovanému zločinu.

Rovnako bude potrebné zvážiť zrušenie oddelení na odbore ekonomickej kriminality a vrátiť sa k systému riaditeľa odboru a jeho zástupcu. V tomto období sa zároveň začne budovať vzťah s Európskou prokuratúrou a európskymi delegovanými prokurátormi.

Organizovaný zločin oblečený v „bielych golieroch“ má eminentný záujem nie na efektívnom výkone spravodlivosti, ale na budení dojmu zdanlivého výkonu spravodlivosti. Ide o mimoriadne spoločensky nebezpečný fenomén, kedy spravodlivosť nie je reálne vykonávaná, ale je často a v závažných kauzách vykonávaná len zdanlivo, formálne, často s odôvodneniami formalistickej povahy, inak povedané s hľadaním dôvodov, pre ktoré nie je možné efektívne vo výkone spravodlivosti postúpiť a nie spôsobov, ako tento cieľ zákonnými prostriedkami dosiahnuť.

Úrad špeciálnej prokuratúry bol od svojho vzniku založený na väčšej procesnej nezávislosti svojich prokurátorov. V tejto dobe by však bolo vhodné iniciovať diskusiu a následné zmeny vo vzťahu k aprobačným oprávneniam nadriadených prokurátorov, tak aby bola vo výraznejšej miere posilnená procesná nezávislosť prokurátorov ÚŠP. Rovnako však bude potrebné vyžadovať od prokurátorov ÚŠP väčšiu mieru zodpovednosti a aktívny prístup k vykonávaniu prokurátorského dozoru. Je nemysliteľné, aby v profilových a závažných kauzách neboli pri väzobných výsluchoch prítomný dozorový prokurátor, ale nechal sa zastúpiť službukonajúcim prokurátorom, ktorý však z povahy veci má len veľmi obmedzenú znalosť spisového materiálu, a preto aj pomerne limitovanú schopnosť reagovať na argumenty protistrany. S tým úzko súvisí aj potreba aktívnej účasti prokurátora na kľúčových úkonoch prípravného konania nielen v nosných kauzách, keďže je potrebné reagovať na taktiku tímu obhajoby a sledovať základný cieľ orgánov presadzovania práva: efektívnu ochranu verejného záujmu. Mojou ambíciou v prípade úspechu vo voľbe špeciálneho prokurátora je minimálne na úrovni ÚŠP presadiť takéto ponímanie výkonu funkcie prokurátora, a k takému výkonu funkcie prokurátorov motivovať. Netvrdím, že mnohí prokurátori ÚŠP si doposiaľ tieto úlohy neplnili, práve naopak, je potrebné na jednej strane oceniť ich úspechy, avšak na strane druhej je potrebné poukázať aj na nedostatky a zlyhania, ku ktorým na úrovni Úradu špeciálnej prokuratúry v minulých rokoch nepochybne došlo.

Na rozdiel od súdnictva je prokuratúra tímovou prácou. V súčasnosti je na Úrade špeciálnej prokuratúry niekoľko neobsadených prokurátorských miest. Som presvedčený, že je mimoriadne dôležité osloviť do výberových konaní tých najlepších prokurátorov z jednotlivých krajských prokuratúr a ešte výraznejšie posilniť tím na ÚŠP.

Napriek nesporným úspechom Úradu špeciálnej prokuratúry je potrebné konštatovať, že jej reputácia je v súčasnosti znížená, a to z dôvodu trestného stíhania doterajšieho špeciálneho prokurátora za korupciu a ovplyvňovanie trestných stíhaní. Napraviť v tomto

smere reputáciu Úradu špeciálnej prokuratúry bude jednou z najväčších výziev nového špeciálneho prokurátora.

Niekoľko rokov som pôsobil vo verejnom živote. Šest' rokov som bol členom vlády v rezortoch spravodlivosti a vnútra. V posledných rokoch sa venujem trestnej advokácie. Spolu s mojimi kolegami som zastupoval veľkú časť najvýznamnejších trestných káuz za posledné desaťročie. Podarilo sa nám presadiť nový rozmer a koncept trestnej advokácie.

Som si vedomý skutočnosti, že moje pôsobenie vo verejnom živote, zastávanie ministerských postov, bude v rámci súťaže a vol'by špeciálneho prokurátora používané aj proti mojej kandidatúre. Na druhej strane jedným z mojich prínosov môže byť práve moja „manažérská skúsenosť“ z orgánov verejnej moci a moje skúsenosti zo súkromného sektora. Práve tieto skúsenosti môžu byť impulzom pre rozvoj Úradu špeciálnej prokuratúry a zvýšenie jeho dôveryhodnosti, a to najmä v situácii, keď všetky organizačné zložky prokuratúry boli doposiaľ riadené len osobami, ktoré vyšli z prokurátoriského prostredia bez obdobnej externej perspektívy a skúsenosti.

V posledných rokoch strácali naši občania vieru v právo a spravodlivosť. Strácali vieru v to, že zákon platí pre každého rovnako. Ako to v inom kontexte povedal známy taliansky vyšetrujúci sudca Giovanni Falcone, približovali sme sa do štátia *terra infideliū* – teda krajiny neveriacich v právo a spravodlivosť.

Dnes je historická ľuďom vieru v zákon a spravodlivosť vrátiť. Úrad špeciálnej prokuratúry bude v tomto procese zohrávať kľúčovú úlohu.

Prirodzenou ambíciou každej generácie je odovzdať našu krajinu našim deťom v lepšom stave, než v akom sme ju zdedili po svojich rodičoch. Nie vždy sa nám to podarí, ale máme povinnosť o to zabojuvať.

Počas svojho pôsobenia vo verejnom živote a v advokácii som nikdy z boja o spravodlivosť neutekal.

Preto som sa rozhodol kandidovať na funkciu špeciálneho prokurátora.

JUDr. Daniel Lipšic